

Внукова А.*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ БОРОТЬБИ ІЗ ДИТЯЧОЮ ПОРНОГРАФІЄЮ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Розділ I. Сучасний стан проблеми дитячої порнографії в мережі Інтернет, законодавче врегулювання.

На сучасному етапі історичного розвитку суспільства Інтернет-простір посідає досить вагоме місце в існуванні сучасної людини, включаючи пізнання нею навколишнього світу. Відповідно з'являються і нові види порушень прав людини, зокрема, насильство, проституція, сексуальна експлуатація неповнолітніх через різні соціальні мережі чати, ІСQ. На нашу думку, до переліку правопорушень слід зарахувати і дитячу порнографію.

Проблема дитячої порнографії з кожним роком стає актуальнішою, що пов'язано зі збільшенням кількості Інтернет-користувачів. Саме завдяки розвитку комп'ютерних технологій відбувається поява нових форм експлуатації дитини, зокрема, дитячої порнографії. Її ми визначаємо як завантаження, розповсюдження і подальший перегляд матеріалів із неправомірними зображеннями дій неповнолітніх. Інтернет став ринком поширення та збуту цієї продукції. Порнографія перетворилася на багатомільярдний комерційний бізнес і входить до числа найбільш зростаючих компаній в Інтернеті. Діти є легкодоступними, а дитяча порнографія, у свою чергу, є простою і недорогою у виробництві, тим більше за тих умов, коли на неї є величезний споживчий ринок. Вона суперечить не лише моральним цінностям суспільства, а й може нанести значної шкоди конкретній дитині. Навіть після перегляду „кінофільму”, де несформована особистість бачить себе у головній ролі, не говорячи вже про процес створення таких матеріалів, вона зазнає глибокої фізичної та психологічної травми. Як приклад, загибель 12-річного хлопчика, мешканця Верхньої Австрії, життя котрого обірвалося внаслідок самогубства. Історія стандартна: сексуально познущавшись над малолітнім хлопцем, злочинці розмістили матеріали цих наруг у мережі Інтернет. Дізнавшись про це, хлопець не витримав і вчинив самогубство [1, с.5]. Щороку все більша кількість дітей потерпає від комерційної сексуальної експлуатації, причини поширення якої є досить комплексними і включають багато взаємозалежних елементів. Дитина є легкою мішенню для злочинця саме через те, що в неї ще немає повного усвідомлення таких понять, як ризик для свого життя, здоров'я та власного захисту. Дитина також є більш залежною від дорослих і повною мірою не здатна зрозуміти наслідків своїх дій. Без сумніву, одним із сприятливих факторів є бідність сім'ї, в якій дитина виховується, однак це не може пояснити всі випадки сексуальної експлуатації, а саме дитячої порнографії. Також варто врахувати і високий рівень безробіття, позбавлення дитини опіки, зростання кількості неповнолітніх в середовищі нарко- чи алкозалежних. Дитина може і зовсім випадково стати жертвою у цій ситуації.

Безумовно, досліджувана проблема має досить специфічний характер через нестандартність умов її розвитку, тому потрібні нові методи боротьби із злочинами саме в ме-

* студентка 1 курсу юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: доц. Біленчук П.Д.

режі Інтернет, нові законодавчі акти з метою врегулювання даних питань. Проблема злочинів у масштабах всесвітньої мережі стала предметом вивчення багатьох зарубіжних та вітчизняних фахівців, але на проблему дитячої порнографії звертається не достатньо уваги, що і зумовило вибір теми нашого дослідження.

Масштабність даної проблеми є досить значною, про що свідчать статистичні дані. За даними Інтерполу в 2008 році майже 80% дитячої порнографії було виготовлено в Росії, Білорусі, Україні та Молдові [6, с. 4]. Також у звіті Інтерполу йдеться про те, що майже 70% дитячої порнографії за підсумками минулого року були продані через Інтернет [6, с.5]. Проблема дитячої порнографії є також дуже актуальною для всіх країн колишнього Радянського Союзу. Про це свідчать результати дослідження, проведеного у 2007-2008 роках Міжнародною організацією ЕКПАТ (End Child Pornography and the Trafficking (Зупинимо дитячу порнографію та торгівлю дітьми)). 25 % від загальної кількості пошукових запитів у світовій мережі Інтернет пов'язані з порнографією і складають 68 мільйонів запитів щодня [2]. Із 250 мільйонів зразків, конфіскованої з 1990 року дитячої порнографії, 12 мільйонів знято в Україні, а це близько 4,8% [3, с.23] За даними міжнародного правозахисного жіночого центру "Ла-Страда-Україна", на постійній основі в цю діяльність залучено 12-15 тисяч українських дітей, в основному безпритульних та дітей з неблагополучних сімей, їх середній вік від чотирьох до десяти років [2] .

Тому, можемо сміливо стверджувати, що проблема дитячої порнографії є актуальною для більшості країн світу, це проблема дійсно світового масштабу.

З огляду на це, міжнародна спільнота акумуляє свої сили і намагається боротися з проблемою. Для ефективного перешкоджання розвитку та розширення проблеми дитячої порнографії необхідні такі засоби:

- 1) міжнародно-правові засоби боротьби;
- 2) відповідна національна законодавча база;
- 3) програмне та організаційне забезпечення.

У нашому дослідженні ми, в першу чергу, зосередили увагу на міжнародно-правових засобах боротьби із проблемою, що обґрунтовується її глобальністю та специфікою. Особливість боротьби із такою проблемою в мережі Інтернет полягає, передусім, в середовищі її існування, поширення. Файли, котрі містять дитячу порнографію, завантажені у мережі на території однієї держави, стають доступними для населення іншої, причому, континентально таке поширення також не має кордонів. В цьому і полягає специфіка питання, адже, по-суті, якщо будь-яка країна світу намагатиметься боротися із проблемою, але не матиме при цьому необхідної підтримки з боку інших держав, то всі її спроби можуть виявитися марними.

Тому ми і спостерігаємо співпрацю найрозвиненіших держав світу спочатку на міжнародному рівні, а вже потім результати такої спільної боротьби впроваджуються в національне законодавство та виконуються практично.

Ставлення міжнародного співробітництва до поширення дитячої порнографії відображено у деклараціях, законодавчих актах та конвенціях. На міжнародному рівні на сьогоднішній день сформувалася своєрідна правова база нормативних документів, котрі врегульовують це питання. Основними міжнародно-правовими актами є: Конвенція про права дитини, Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії, а також Конвенція Ради Європи про кіберзлочинність, Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення.

Конвенція про права дитини (Conventions on the Rights of the Child; ратифіковано Постановою ВРУ від 27.02.1991 р.) спрямована на забезпечення широкого спектру прав ди-

тини, включаючи громадянські, культурні, економічні, політичні та соціальні права. В ній містяться статті і про заборону сексуальної експлуатації. Загальними положеннями визначено, що дитина – особа, яка ще не досягла 18-річного віку. Так, у статті 34 чітко сказано, що держави-учасниці зобов'язані захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень, вживати всіх необхідних заходів щодо запобігання використанню дітей з метою експлуатації у виготовленні порнографічних матеріалів [4]. На даний час сторонами Конвенції є 192 країни, майже кожна з яких підписала та ратифікувала цю конвенцію, у тому числі й Україна.

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (Optional Protocol on the sale of children, child prostitution and child pornography; ратифіковано Законом України від 03.04.2003 р.) у свою чергу є першим міжнародно-правовим документом, у якому даються визначення основних термінів. Так, в статті 2 чітко вказано, що дитяча порнографія – це зображення будь-якими засобами дитини, яка здійснює реальні або змодельовані відверто сексуальні дії, або будь-яке зображення статевих органів дитини, головним чином в сексуальних цілях. У статті 3 міститься чітка вимога до держав-учасниць щодо притягнення до кримінальної відповідальності за дитячу порнографію, здійснених на національному та транснаціональному рівні, в індивідуальному чи організованому порядку. Також зазначено можливість притягнення до кримінальної відповідальності за просте володіння такими порноматеріалами, навіть без наміру їх розповсюджувати. В статті 10 йдеться про необхідність міжнародного співробітництва, адже дитяча порнографія легко розповсюджується, тому багато злочинців можуть уникнути покарання [10].

Конвенція про кіберзлочинність (The Convention on Cybercrime 2001; ратифіковано із застереженнями і заявами Законом України від 07.09.2005 р.) була затверджена Радою Європи з метою співпраці та єдиного підходу до кримінального переслідування кіберзлочинців. У статті 9 рекомендовано державам-учасницям визнати кримінальним злочином виробництво дитячої порнографії з метою поширення через комп'ютерну систему, розповсюдження дитячої порнографії, придбання дитячої порнографії через комп'ютерну систему для себе або для іншої особи, володіння дитячою порнографією у певній комп'ютерній системі чи на інших інформаційно-зберігаючих пристроях. Також у цій конвенції зазначено, що особа, яка візуально зображена у порноматеріалі може вважатися неповнолітньою, якщо їй менше 18 років, або яка виглядає як неповнолітня особа, але також зазначено, що сторони можуть встановити і менший віковий поріг - не 18 років, а 16. Стаття 11 Конвенції вимагає від держав-учасниць прийняти законодавство, необхідне для вирішення спроби вчинення злочину а також пособництва та підбурювання на вчинення даного злочину. Статтею 12 передбачено також встановлення кримінальної відповідальності у разі вчинення злочину юридичною особою. Статтею 13 зазначено, що кожна сторона має вжити такі законодавчі та інші заходи, які можуть бути необхідними для забезпечення того, щоб кримінальні правопорушення, що визначають дитячу порнографію, каралися ефективними, пропорційними і переконливими санкціями, включаючи позбавлення волі. В статті 23 розглядається питання про міжнародне співробітництво.

Ця Конвенція є відкритою для підписання. На даний момент її підписали 47 країн, але ратифікували тільки 24 (станом на 1 грудня 2009 року). Ратифікація проходить повільніше, ніж передбачалося в Раді Європи, і це пов'язано з необхідністю зміни у національному законодавстві країн. В Україні прийнято закон з такими застереженнями: не використовувати пункт 1 статті 6 Конвенції в частині встановлення кримінальної відповідальності за виготовлення, придбання для використання, надання для використання

предметів з наміром використання їх для вчинення будь-якого зі злочинів, пов'язаних з дитячою порнографією; не застосовувати повністю підпункти 1.d та 1.e статті 9 Конвенції, а саме: не вважати правопорушенням здобуття дитячої порнографії за допомогою комп'ютерних систем для себе чи іншої особи або ж володіння дитячою порнографією у комп'ютерній системі чи на комп'ютерному носії інформації [11].

Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення (Council of Europe Convention on the protection of children from sexual exploitation and sexual defilement 2007) зосереджує основну увагу на забезпеченні інтересів дітей шляхом запобігання жорсткому поводженню, експлуатації, захисту і допомоги жертвам та покарання винних, а також сприяння національного та міжнародного співробітництва правоохоронних органів. У даній конвенції є також основні положення щодо дитячої порнографії, а саме в статті 20(2) держав-учасниць закликають відносити правопорушення, пов'язані з дитячою порнографією до кримінальних; в статті 20 (1) подане детальне визначення дитячої порнографії; в статті 21 рекомендовано державам-учасницям прийняти до національного законодавства кримінальну відповідальність за діяльність тих, хто вербує або примушує дитину до участі у дитячій порнографії, або ж свідомо відвідує порнографічні вистави, в яких залучено дітей. Статтею 24 рекомендовано включити до кримінальних правопорушень пособництво, спонукання та замах на злочин, що стосується дитячої порнографії. В статті 38 розглядається питання про міжнародне співробітництво. Конвенція була відкрита для підписання 25 жовтня 2007 року. Україна, як і багато інших держав, також до неї приєдналася [5]. Після ратифікації конвенції Верховною Радою в Україні має створено ефективний міжнародно-правовий механізм протидії, спрямований на припинення та запобігання сексуальної експлуатації дітей. У цілому вона здатна посилити правову захищеність дітей усього світу.

Усі вищезазначені міжнародно-правові акти є ефективними інструментами боротьби із сексуальною експлуатацією та сексуальними наругами над дітьми, тому що містять конкретні визначення злочинів, а також положення, що допомагають більш ефективно покарати злочинців у цій сфері. Вони також є прикладом правового механізму для урядів у здійсненні послуг з надання допомоги дітям-жертвам і їх сім'ям.

На основі ратифікованих нормативно-правових актів було розроблено Закон України „Про внесення змін і доповнень до деяких законодавчих актів України (щодо протидії розповсюдження дитячої порнографії)”, котрий був прийнятий Верховною Радою України 20 січня 2010 року. Загалом, визначається саме поняття „дитяча порнографія”, зазначаються види діяльності, пов'язані з нею, котрі визнаються злочинами, а також покладається обов'язок на Інтернет провайдерів та споживачів телекомунікаційних послуг повідомляти правоохоронні органи або відповідні інші установи, у разі виявлення на певних Інтернет ресурсах файлів, котрі містять елементи дитячої порнографії. Охарактеризовуючи закон в цілому, можна зазначити, що його прийняття стало вагомим кроком України вперед у боротьбі із проблемою дитячої порнографії, адже він містить досить прогресивні, невідомі національному законодавству до сих пір положення.

Розділ II. Порівняльна характеристика законодавства США, Німеччини та України щодо проблеми розповсюдження дитячої порнографії в мережі Інтернет.

Розглянувши основні положення законодавства США, ФРН, України, ми склали порівняльну характеристику врегульованості у законодавстві даних держав основних аспектів щодо дитячої порнографії станом на 1 грудня 2010 року.

На основі проведеного нами дослідження варто зазначити, що саме у Сполучених Штатах Америки є якісно високий рівень законодавчого врегулювання щодо поперед-

ження, припинення та покарання за розповсюдження дитячої порнографії. Цікавим є той факт, що в законодавстві США та ФРН злочином вважається також просте володіння дитячою порнографією, незалежно від наміру подальшого використання даних матеріалів. У законодавстві України дане положення не передбачено. В Кримінальному кодексі США є досить рідкісна правова норма – положення про настання юридичної відповідальності у випадку, якщо провайдер не буде здійснювати обов'язкову звітність наявності дитячої порнографії на Інтернет-сторінках та видалення даних матеріалів і покарання відповідно їх власників [12]. У законодавстві ФРН та України такого не передбачено, адже Інтернет провайдер повин лише по власному бажанню видаляти такі сторінки, повідомляти правоохоронні органи та шукати злочинців. У разі бездіяльності провайдер не нестиме юридичної відповідальності [8].

Проведене нами практичне порівняння законодавства цих трьох країн виражає основне ставлення кожної із них до проблеми дитячої порнографії. Зазначимо, що Сполучені Штати Америки мають досить непоганий підхід до законодавчого врегулювання даної проблеми. А також, порівнюючи положення українського законодавства станом на 1 грудня 2009 та 1 грудня 2010 року, спостерігаємо суттєве удосконалення певних положень. Це підтверджує той факт, що Україна не хоче залишатися осторонь і пускати на самотин цю проблему.

Розділ III. Практичне запобігання поширенню дитячої порнографії в мережі Інтернет, дослідження методів боротьби з проблемою на сучасному етапі.

Для подолання проблеми дитячої порнографії не достатньо лише змінити деякі положення у законодавстві. Тому на сучасному етапі розробляється багато програм, відбуваються постійні консультації спеціалістів, проводяться форуми, дебати тощо з метою поширення інформації про існуючу проблему та шляхи її вирішення. Дослідження даних прогресивних програм, вважаємо, є досить доцільним для визначення найбільш дієвих методів боротьби з дитячою порнографією. Нами було розглянуто чимало міжнародних та національних програм, виявлено найбільш перспективні з них, визначено організації, які займаються цими питаннями.

Досить важливою є програма, яка була розроблена європейськими експертами в Дюссельдорфі. Завдяки ній можна з великою точністю розпізнати особи дітей, підлітків, дорослих. Вона швидко розпізнає зображення дітей - біометричний сканер ідентифікує риси обличчя. Різні види програмного забезпечення допомагають відшукувати жертв, а також безпосередньо злочинців. Вони фіксують елементи інтер'єру, зображення дорослих осіб або їх фрагментів, які зустрічаються в Інтернеті і таким чином можуть порівнювати один матеріал з іншим. Канадські регулюючі органи за сприяння корпорації Microsoft також розробили систему відстеження „Child Exploitation Tracking System”, котра дозволяє відстежувати всі шляхи, по яких в мережу надходить дитяча порнографія [9, с.39].

Міжнародна організація поліції Інтерпол також впровадила програмне забезпечення, яке може за кілька хвилин провести аналіз порнографічних зображень. Ця технологія на сьогоднішній день стала доступною для багатьох країн світу і тим самим розширила коло учасників, які протидіють поширенню дитячої порнографії. Інтерпол відкрив базу даних, щоб шляхом надання інформації в міжнародному масштабі, добиватися розкриття більшого числа злочинів, пов'язаних з дитячою порнографією. П'ять держав, включаючи Великобританію і Німеччину, вже взяли участь у цій діяльності Інтерполу [9, с.40]. Такі програми допомагають боротися із дитячою порнографією в Інтернеті не просто на національному рівні, а вже і на міжнародному, що є дуже важливо, адже, враховуючи спе-

цифіку простору, у якому відбуваються такого виду злочини, звісно, без ефективних програм та міжнародного співробітництва не обійтися.

Також особливо пильно займається питанням дитячої порнографії корпорація Microsoft, яка протягом вже багатьох років веде партнерство з правоохоронними органами та неурядовими організаціями по всьому світу щодо боротьби із подібними злочинами проти дітей. В 2008 р. в Україні за ініціативою «Майкрософт-Україна» була заснована Коаліція за безпеку дітей в Інтернеті. Всеукраїнська мережа проти КСЕД є членом Коаліції, Центр «Ла Страда-Україна» та «Майкрософт-Україна» є ефективними партнерами в цьому напрямку. Серед інших членів Коаліції можна назвати такі організації: Програма Майкрософт «Партнерство в навчанні», Інститут інформаційного суспільства, Інтернет Асоціація України, агентство «Едипрес Україна», Укртелеком, Представництво «Х'юлетт — Паркард» в Україні, «Life :)», «Воля» та інші [2]. Залучення до вирішення даних питань також і мобільних операторів може суттєво допомогти у недопущенні поширення дитячої порнографії через пристрої зв'язку.

На сучасному етапі проблемами дитячої порнографії займається організація FCACP (Фінансова коаліція проти дитячої порнографії), членами якої є найбільш популярні та поширені Інтернет-провайдери. Метою цієї організації є викорінення комерційної дитячої порнографії. Саме тому було розроблено спеціальний механізм повідомлення щодо Інтернет ресурсів, котрі містять елементи дитячої порнографії. Суть його полягає у тому, що після приходження до CyberTipline (засіб для повідомлення про злочини стосовно дітей, включаючи дитячу порнографію), дане повідомлення перевіряється NGMEC (Національний центр у справах зниклих та експлуатованих дітей), після чого операцію виконує правоохоронний орган, потім фінансова установа ізолює операцію та встановлює місце розташування продавця, відповідального за продаж чи розповсюдження дитячої порнографії, після чого правоохоронні органи знову починають проводити дослідження. На даному етапі ця організація намагається ввести діяльність даної програми і в Україні, а також займається встановленням контактів із галуззю мобільного зв'язку, особливо із компанією Київстар [7, с.92].

Таким чином, існує досить велика кількість дієвих програм, котрі розробляються із однією метою – викоринити дитячу порнографію із Інтернет-сторінок. Але, насамперед, значимо, що для ефективної роботи всіх наявних та майбутніх програм важливо об'єднати зусилля зацікавлених осіб в Україні та світі.

Інформаційно-комунікаційні технології є одним із найбільш важливих факторів, що впливають на формування суспільства ХХІ століття, але інколи такі технології використовуються у протизаконних цілях. Статистичні дані свідчать, що проблема дитячої порнографії загострюється з кожним днем і не лише в Україні, а і в усьому світі. А той факт, що дитяча порнографія перетворилася на багатомільярдний комерційний бізнес, зобов'язує уряди усіх країн вдатися до зупинення розвитку цього явища, а також викорінення дитячої порнографії з мережі Інтернет.

Провівши дане дослідження, ми дійшли висновку, що боротьба з дитячою порнографією в Україні і за кордоном є непростим завданням і гармонізація національного законодавства із нормами міжнародного права – необхідна умова для ефективного вирішення цієї проблеми.

Важливо також зазначити, що подолання проблеми дитячої порнографії ускладнюється ще й тим, що Інтернет – це світова мережа, котрою користуються мільйони людей, що створює нестандартні умови у діяльності правоохоронних органів. Навіть просто знайти будь-яку інформації про кіберг-злочинців є вже досить непростою задачею.

Ознайомившись із сучасними організаціями, діяльність яких спрямована на викорінення дитячої порнографії з мережі Інтернет, ми дійшли висновку, що Україна у боротьбі із даною проблемою не є останньою, адже впроваджуються все нові програми, скликаються регулярні конференції, проводяться семінари тощо, які часто підтримуються Європейським Союзом, Радою Європи та ООН. Вважаємо, що необхідно створювати і розвивати механізми взаємодії Інтернет-компаній, державних органів та інших неурядових організацій з метою недопущення появи та поширення нових файлів, що містять дитячу порнографію в мережі Інтернет.

Потрібно впровадити просту та доступну для Інтернет-користувачів систему оповіщення про виявлені файли з дитячою порнографією на веб-сторінках, а також важливо поширювати інформацію про наявність такої системи серед споживачів мережі Інтернет, адже про взагалі існування таких більшість Інтернет споживачів навіть не здогадується.

Безумовно, потрібно також налагодити інформаційну взаємодію з правоохоронними органами щодо наявності на тому чи іншому ресурсі матеріалів із дитячою порнографією.

На нашу думку, найважливіше – розширити міжнародне співробітництво у боротьбі з дитячою порнографією, адже через мережу Інтернет інформація стає враз доступною для всіх країн. І, як показує практика, боротьба із проблемою є набагато ефективнішою у тому випадку, коли до неї залучається все більше і більше країн світу, котрі гармонізують своє національне законодавство відповідно до стандартів міжнародного та спільними зусиллями розробляють і впроваджують спеціально розроблені міжнародні коп'ютерні та соціальні програми.

Посилання:

1. Комиссия по правам человека ООН: Доклад Специального докладчика. — 1998. — 13 янв. — С.23
2. Електронна гаряча лінія з протидії дитячій порнографії в Інтернеті – Режим доступу: http://internetbezpeka.org.ua/mod_content/show/problema-detskoj-pornografii.html.
3. Child Pornography and Sexual Exploitation of Children Online Dr. Ethel Quayle, Lars Loof, Tink Palmer (A contribution of ECPAT International the WORLD Congress III against Sexual Exploitation of Children and Adolescents – Rio de Janeiro, Brazil 25-28 November 2008) – Submitted by ECPAT International – 116p.
4. Conventions on the Rights of the Child 1989. - Access regimen: http://treaties.un.org/doc/Treaties/1990/99/19900902%2003-14%20AM/Ch_IV_11p.pdf
5. Council of Europe Convention on the protection of children from sexual exploitation and sexual defilement 2007. - Access regimen: http://www.unescap.org/esid/GAD/Issues/CSEC/CSEC%20Fiji%20Report%20_Edited_%201205.pdf
6. ECPAT International. Violence Against Children in Cyberspace, ECPAT International. - Bangkok, 2005. – 389p.
7. ICMEC. Child Pornography: Model Legislation and Global Review 2006. International Centre for Missing and Exploited Children. - Brussels, 2006. – 182p.
8. Juristische Fakultät, Universität Heidelberg, Neue Gesetze: Lösungen und Perspektiven – Heidelberg, 2009. – 80 p.
9. Online Child Sexual Abuse: The Law Enforcement Response Dr. Victoria Baines (A contribution of ECPAT International to the WORLD Congress III against Sexual Exploitation of Children and Adolescents. – Submitted by ECPAT International. - Rio de Janeiro, Brazil, 2008. — 54p.

10. Optional Protocol on the sale of children, child prostitution and child pornography 2002 - Access regimen: http://www.unicef.org/crc/index_30204.html
11. The Convention on Cybercrime 2001 - Access regimen: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/html/185.htm>
12. United States Section of Regulation of Child Pornography on the Internet. - Access regimen: <http://www.cyber-rights.org/reports/uscases.htm>